

Getallen bij een kerk in Elim

In Elim staat een opmerkelijk kerkgebouw, een kerkgebouw dat de bezoeker niet snel zal verwachten in een Zuid-Drents dorp. Het is de kerk aan de Dorpsstraat.

De kerk is als Nederlands Hervormde Kerk in 1916 gebouwd. De kerk is een ontwerp van architect Jacobus Beijlevelt uit Amsterdam. Beijlevelt was 26 jaar toen hij het ontwerp voor de kerk maakte. Het oeuvre van deze architect is maar klein gebleven. Een bekend gebouw van hem is het Hervormd Lyceum aan de Brahmsstraat in Amsterdam, dat hij door zijn vroege overlijden in mei 1932 niet af heeft kunnen maken. Deze school is gebouwd in de stijl van de Amsterdamse School.

In het begin van zijn carrière werd Beijlevelt beïnvloed door de bouwstijl van Berlage. Bij de kerk in Elim zijn duidelijk deze invloeden zichtbaar zoals het gebruik van bakstenen om meetkundige patronen te realiseren, een heldere constructie van het gebouw en het gebruik van (diverse) materialen om decoratieve elementen aan te brengen. Berlage ging ervan uit dat niet alleen de buitenkant van het gebouw belangrijk was, maar ook het interieur. Het interieur moest dezelfde functionaliteit uitstralen als het exterieur, zodat het gebouw in zijn totaliteit een eenheid werd. Dezelfde eenheid heeft ook de kerk in Elim. Mocht de kerk open zijn, loop dan eens binnen om het bijzondere interieur te bewonderen.

De kerk is een zogenaamde zaalkerk. Het eerste wat opvalt is het creatieve gebruik van baksteen. Op verschillende plaatsen zijn decoratieve patronen door middel van metselwerk aangebracht. Daarnaast is er veel gebruik gemaakt van natuursteen. De toren is een 'verjongend torenlichaam', dat wil zeggen dat de toren vanuit een brede basis naar boven toe steeds smaller wordt. De toren wordt bekroond met een achzijdige spits met weerhaan. In de vensters van de toren zitten glas-in-loodramen met gekleurd glas. Aan de zijgevels zijn in de glas-en-loodramen afbeeldingen aangebracht. Als afbeeldingen zijn onder anderen het lam Gods en een Pax Christi (Vrede van Christus) aangebracht. Deze zijn echter van latere datum, net als het uurwerk in de toren. Het uurwerk is in 1919 aangebracht. De rode dakbedekking is ook geen toeval. De onbekende schenker van de kerk had als eis gesteld dat de kerk een rode dakbedekking moest krijgen.

Aan de buitenkant van het gebouw valt meteen het evenwicht op. In de architectuur van het gebouw kunnen we verschillende getallen vinden. Deze getallen – en de maatvoering – brengen evenwicht in het gebouw. Getallen kunnen ook een symbolische waarde hebben. In veel culturen vinden we symbolische getallen. Al in de middeleeuwen probeerden de bouwers getallensymboliek tot uitdrukking te brengen in de bouw van kerken en kathedralen. Omdat het hier ook om een kerkgebouw gaat, wordt hier de getallensymboliek bekeken met christelijke ogen.

Het getal 3 is op een aantal plaatsen toegepast. Zo zijn de ramen aan de zijgevels onderverdeeld in drie elementen, de deuren zijn verdeeld in drie verticale panelen, in de toren komt het getal 3 terug in het verloop van de ramen 1-2-3. Het getal 3 is een bekend symbolisch getal binnen het christendom. Traditioneel wordt het in verband gebracht met het dogma van de Drieëenheid: Vader, Zoon en Heilige Geest. Het is ook het getal dat de tijd omvat: verleden, heden en toekomst. Het getal 3 wordt ook gekoppeld aan het wezen van de mens. In de traditie bestaat de mens uit lichaam, geest en ziel. In de bijbel komt het getal 3 een aantal keren voor in verband met de wetten van God. God draagt het volk Israël op om drie feesten te vieren: het oogstfeest Pinksteren, Loofhutten en het Feest van de Ongedesemde Broden. Ook wordt het getal 3 wel gebruikt om iets nieuws aan te kondigen. Voorbeelden hiervan zijn: Jona verbleef drie dagen in de buik van de vis, Jezus verrees na drie dagen uit de doden, en Paulus was drie dagen blind na zijn bekering bij Damascus.

Een ander getal dat we terugvinden in het gebouw is het getal 4. Zo zijn boven de deuren vier bogen aangebracht en bestaat de toren uit vier gemetselde delen. Het getal 4 wordt ook wel het getal van de wereld genoemd: er zijn vier seizoenen, vier windrichtingen en vier elementen. Binnen het christendom wordt het getal vaak in verband gebracht met de vier evangelisten: Mattheus, Marcus, Lucas en Johannes.

De zijkanten van het gebouw zijn opgedeeld in vijf traveeën. Het getal 5 wordt in de bijbel gezien als een verdelingsgetal. Zo geeft God aan Mozes op de Sinaï twee stenen platen met op elke tafel vijf regels geschreven, de zogenaamde Tien Geboden. In één van zijn verhalen heeft Jezus het over vijf wijze en vijf dwaze meisjes. Ook wordt het getal in verband gebracht met de Torah, de Wet van Mozes, de eerste vijf boeken van de bijbel, die in het jodendom een centrale rol spelen.

De toren kent een eigen symboliek. Al genoemd is de opbouw van de torenramen. Over die opbouw is echter wel meer te zeggen. In de top is aan iedere zijde één raam geplaatst. Het getal 1 staat voor de eenheid en de volmaaktheid van God. Ook drukt het getal een begin uit. In totaal zijn het vier ramen, het getal van de wereld. Het middendeel kent drie keer twee ramen. Het getal 2 staat symbool voor scheiding, dualiteit. Zo is er dag en nacht, zon en maan. Ook wordt het getal 2 wel in verband gebracht met de twee bomen die in het midden van het paradijs staan: de boom van het leven, en de boom van kennis van goed en kwaad. Het getal 2 wordt in de bijbel een aantal keren genoemd in verband met de olijfbom, een belangrijke boom in Israël. Immers, van de olijven werd olie gemaakt, onontbeerlijk voor het koken. Ook had de olie een rituele betekenis, omdat met deze olie koningen werden gezalfd en het altaar in de tempel werd geheiligd. In het boek Openbaringen worden twee olijfbomen en twee kaarsenstandaards opgevoerd als de twee Getuigen. Deze twee olijfbomen worden ook genoemd in het bijbelboek Zacharia, waar ze aan weerszijden staan van de kandelaar met de zeven lichten. De zeven lichten staan voor God.

In totaal zijn er op dit middendeel zes ramen aangebracht. Het getal 6 is het getal van de mens. Dit getal, of een honderd of duizezental van dit getal, komt op een aantal plaatsen voor in de bijbel. Enkele voorbeelden hiervan zijn de zes werkdagen van de week, de legers van de koningen David en Saul die stevast uit 600 mannen bestaan, de zes stenen watervaten op de bruiloft in Kana, waar Jezus de inhoud van in wijn verandert de 600.000 Israëlieten die Egypte verlaten om onder leiding van Mozes op te trekken naar Kanaän.

Het onderste deel van de toren heeft drie ramen.

De spits van de toren en het deel met het uurwerk bestaat uit acht vlakken. Het getal 8 wordt bijbels in verband gebracht met een nieuw begin, een nieuw tijdperk en met Jezus. Het is op de achtste dag na de geboorte dat Joodse jongentjes worden besneden. Ze worden dan als nieuw mensje opgenomen in de gemeenschap. Volgens het verhaal van de zondvloed waren er acht mensen in de boot die de catastrofe overleefden. Ook is het de achtste dag van de week, oftewel de eerste dag van de nieuwe week, waarin Jezus opstond uit de dood. Het getal 8 wordt dan ook gekoppeld aan Jezus, zoals bijvoorbeeld het getal 6 aan de mens wordt gekoppeld.

Loopt u gerust eens om het gebouw heen. Misschien vindt u nog wel op meer plaatsen getallen of getallenreeksen terug.